

Kuidas aias looduslikult kahjureid tõrjuda?

Kahjurite tõrje on märgatavalt tõhusam kui olla teadlik, kuidas vähendada umbrohtude, kahjurite ja haiguste tekke riski ning teades, kuidas nende ilmumise puhul käituda või seda ennetada

Aednik ja aiakujundaja Piret Pihtjõe sõnul ei tasu häid putukaid mürgiga aiast minema peletada ning pahasid mürkidega vastupanuvõimelisteks muuta.

«Kui kahjurite arvukus tõuseb märkimisväärselt, siis esmane tõrje võiks olla looduslike vahenditega või mehhaaniline. Esmalt peab aga vaatama, kas kasvutingimused on ikka taimele sobivad. Näiteks kilemultši all meeldib paljudele kahjuritele pesitseda ja umbrohus puhata enne uut söömaaga,» selgitas Pihtjõe.

Nii looduslike vahendite kui preparaadiga tõrjumine käib regulaarselt. Oluline on teada, et resitentsus avaldub ka loodusliku tõrje puhul ning seetõttu on vaja ka leotise koostist järjekindlalt vahetada. Pritsimisest on vaid siis kasu, kui taim tilgub ning kõik lehed ja oksad said igalt poolt üle ujutatud. «Ei tohi kaotada kannatust, kui peale esimest pritsimist taimelootistega ei ole edu saavutatud,» lisas ta.

«Kahjuritega võitlemine ei ole sugugi lihtne kui see teie huvi- ja põhitegevuste hulka ei kuulu. Palju lihtsam on ennetav tegevus selgeks saada,» ütles aednik, ning lisas: «Oma aias peaksime saavutama loodusega sarnase liigirikkuse. Mõni aianurk on kaval metsikuks jätta või planeerida ja avada värav putukatele.»

Liigirikas aed

Kasulikke putukaid meelitavad ligi saialill, till, kummel, koriander, karikakar, päevakübar. Tigudele ei meeldi näiteks bergeenia, iirised, kurekell, kurereha, gladiolid, hortensia, mündid, ingver, pune, nõmme-liivatee, koirohi, raudrohi, sibul, porru, küüslauk jms.

«Näiteks siil ja konn on efektiivsed tigude hävitajad. Lepatriinu lemmiktoit on lehetäi, aga ta pistab nahka ka lutikate munad, kilptäid, võrgendlestad, karilased, poilaste vastsed. Kiilassilma vastne toitub lehetäidest, kirpudest ja õunamähkuri munadest,» selgitas Piret Pihtjõe.

Ennetamine

Ennetamise eesmärgil on aiakujundaja sõnul kõige olulisem taime üldine heaolu ja tervise korras hoidmine: «Kohe, kui taim on nõrk ja stressis, on tal kallal kahjurid ja haigused. Esmane, mida saame teha on taimele vajalikud kasvutingimused luua. Uurida hoolikalt, millist pinnast ja valgust taim vajab. Näiteks viljapuid ja marjapõõsaid ei maksa istutada liigniiskele pinnasele ja täisvarju, samale kasvukohale või veesoone peale.»

Teine ennetusvõte on hooldus. Kõik viljapuud tuleb korda lõigata. «Näiteks õunapuu võra peab olema nii hõre, et sealt saab mütsi läbi visata. Põõsa ja puude alused tuleb kevadel ja sügisel läbi kaevata, sest mullas talvituvad maasika-õielõikaja ja maasika-lehemardikas, vaarikamardikas, karusmarja-leedik, must- ja kollane ploomivaablane, kollane karusmarja-lehevaablane ja paljud teised kahjurid,» rääkis Pihtjõe.

«Kui sügisel pole võraalust kaevanud ja kevadel pole püünisvööd puu ümber pannud, siis saab õielõikajat veel lehepungade puhkemisest kuni õitsemiseni varahommikuti puudelt maha raputada ning hävitada. Põõsast tuleb õhulisuse ja pideva noorendamise eesmärgil igal aastal kaks-kolm vanemat oksa välja lõigata,» lisas ta.

Oluline on ka väetamine, ent sealjuures tuleks tähele panna, et liigne väetamine mineraalväetistega soodustab lestadete teket ja liigne lämmastikväetise (kevadine väetis) kasutamine aias soodustab lehetäide arengut.

Mehhaaniline tõrje

Palju annab teha kahjureid ära korjates ja/või nende toimetamisvõimalusi piirates. «Näiteks on võimalik teod õllega lõksu püüda. «Õllenõu jäta ühe sentimeetri ulatuses maapinnale, et head putukad mööda mulda õlle sisse ei kõnniks. Aitab ka näiteks rabarberi lehe jätmise aeda ja varahommikune tigude kokku kogumine. Multš ja muud teravad materjalid ei meeldi tigudele ja nendel roomamist nad väldivad,» selgitas Pihtjõe.

Lehetäid hävitab roheline seebilahusega pritsimine. Ka tugev veejuga peseb lehetäid ning nende mesineste puudelt kergesti maha. «Tee seda päikesepaistelisel hommikul, siis puu lehestik kuivab päikese käes kiiresti ning ei võimalda seenhaiguste levikut. Kublatäi puhul korja nakatatud lehed ja põleta,» soovitas aednik.

Lehti ja juuri söövate röövikute tõrjeks aitab kuiva ilmaga tuha raputamine. Mai lõpus juuni alguses võib tuhaga tolmutada ka põõsaid. Eriti pahasid sitikaid saab tõrjuda põõsastelt ja maasikatelt puutuha ja tubakatolmu seguga vahekorras 1:1. Puutuhka tuleks kihina panna aeg-ajalt ka komposti.

Sipelgate vallutused aias piirab soola triip, millest nad üle ei lähe. Ka ei meeldi neile kaneel. Sipelgaid peab ohjeldama kui nad puudel-põõsastel ronivad, sest nad käivad lehetäisid lüpsmas ja ühtlasi kaitsevad neid looduslike vaenlaste eest.

Aed umbrohupuhtaks

Rohulutika valmik talvitub kõdus. Kehtib seaduspärasus: vähem rohtu, vähem lutikaid. «Üheaastaste umbrohtude hävitamine ümbrusest on ülioluline enne maasika õitsemist, sest seni ta neil toitub. Kindlasti olete kokku puutunud hariliku vahustajaga, kelle vastsed on vahutombu sees. Pigistage need katki. Aitab ka veejoaga süljevaht enne kahjuri täiskasvanuks saamist ära uhtuda,» andis Pihtjõe nõu.

Taimeleotised

Nõgeseleotis aitab lehetäide vastu. Üks kilo nõgeseid leotada 10 liitris vees 12 tundi, lahjenda 1:10-le.

Koirohuleotis aitab kapsaliblika röövikute, lehetäide ja maasika hahkhallituse vastu. 50 grammi koirohtu kuumutatakse 10 l vees pool tundi, lahjenda 1:10-le.

Küüslauguekstrakt aitab porgandikirbu, porgandikärbse ja kapsakärbse vastu. Neli küünt purustada ühe liitri vee kohta ja kasutada kohe.

Kummeli- ja orasheinajuurte leotis aitab seenhaiguste vastu.

Kõiki taimeleotisi tuleb Pihtjõe sõnul pritsida kaks kuni kolm korda 2-10 päevase vahega: «Töötle korduvalt noori puid hariliku soolikarohu, koirohu, kõrvenõgese, põldosja, maarjasõnajala, hariliku kesalille, võilille, varemerohu, paiselehe, sookailu, raudrohu või papli leotistega. Leotist võib teha ka niidetud rohust, aga nende taimede kasutamine leotises annab pritsitavale taimale ka väetist.»

Kõrvenõgeseid ja teisi taimi soovitas Pihtjõe suvel kuivatada, et neid varakevadel võtta oleks – siis ei pea hakkama otsima keemilisi preparaate. Aianduspoest on võimalik saada ka looduslikke preparaate, ent need ei ole inimesele siiski päris ohutud. Kasutama peab maski, sest isegi tuulevaikse ilmaga on oht seda sisse hingata ja sellega nina limaskestast kahjustada.

Vahendid

Fermoonpüünist kasutatakse väikestes aedades kahjurite välja püüdmiseks ja suurtes aedades profülaktilisel eesmärgil vaatluspüünisena ning põhimõte on selles, et kui isased on liimile püütud, siis jäävad emased viljastamata ja järgmist kahjurite põlvkonda ei tule.

Feromoonpüünised püüavad ainult õunakoid, õunamähkurit, õunapuu-võrgendikoid ja igale kahjurile on ette nähtud oma püünis. Püüdmisaeg on õitsemise lõppfaasis.

Liimiplaat on riputatav ja kollane, mille peale kahjurputuka liblikas kohale lendab.

Liimivöö paigaldatakse puutüvele ja mõõda tüve üles ronivad kahjurputukad jäävad liimile kinni. Kõige aktiivsem putukate liikumise aeg on kevadel ja augustis. Kogu suve võiks peal hoida kirssidel ja murelitel, et sipelgad ei käiks lehetäisid lüpsmas ja teiste putukate eest kaitsmas.

Allikas: Postimees